

De rol van de GD bij het inzetten van dwang binnen de GGZ: meer mens, minder papier

Interview met de vier geneesheer-directeuren van GGZ Noord-Holland-Noord.

C. Kessel, A. Lamerz, J. Garcia, M. Monden.

op 11 juni '20

Met Elsbeth de Ruijter, voorzitter vereniging F-ACT Nederland

De geneesheer-directeuren (GD's) van GGZ Noord-Holland-Noord (GGZ NHN) ervaren dat de invoering van de Wvvggz hen eerder op afstand heeft gezet van dwangpreventie dan dichterbij heeft gebracht. "De rol van de GD is die van een administrateur geworden, een klerk. Papier staat ver weg van rechtvaardigheid en empathie", zegt Corine Kessel, een van de vier GD's van GGZ NHN met wie ik in gesprek ga.

We spreken elkaar omdat F-ACT Nederland in 2020 de campagne Minder Dwang is gestart. Aanleiding is de invoering van de Wvvggz en het feit dat het aantal dwangbehandelingen in Nederland jaarlijks toeneemt.

F-ACT Nederland stelt dat het inzetten van dwang zeer beschadigend kan zijn voor mensen en daarmee zoveel mogelijk voorkomen moet worden. Hoe kijken deze GD's aan tegen het gebruik van dwang?

"Als GD's zien we onze rol bij een aanvraag niet alleen als een formele juridische rol, maar kijken we juist ook vanuit een moreel perspectief. Wij zijn het externe geweten!", zegt Julián Garcia. "Wij streven er dan ook altijd naar om dwang te verminderen. In principe zijn we tegen elke vorm van dwang. De autonomie van de patiënt is een groot goed."

"Bij elke aanvraag voor een machtiging of verlenging kijken we heel kritisch of het echt noodzakelijk is", vult Andreas Lamerz aan. "In het jaar 2019 hebben we ongeveer 1 op de drie aanvragen afgewezen. In tegenstelling tot de landelijke ontwikkeling zien we de afgelopen jaren in de regio Noord-Holland Noord geen toename van het aantal IBS-en en RM-en in de volwassenen en ouderenzorg. Daar zijn we tevreden mee! Helaas is dat niet het geval bij jongeren. Daar zien we juist een toename."

Zal het ooit mogelijk zijn om zonder dwang te werken?

Lamerz vervolgt: "We kijken kritisch naar elke casus die voor ons ligt, maar we geven ook op andere manieren aandacht aan dwangpreventie, bijvoorbeeld bij kwaliteitsbesprekingen. Ook stimuleren we de inzet van Geweldloos verzet als methode in de kinder- en jeugdggz."

De GD's zijn eensgezind. "Onze ambitie is de curve te laten dalen. Daarvoor hebben we ook nog dingen te leren. Er is nu een kleine groep patiënten met complexe problematiek, waarbij we helaas nog geen alternatief hebben gevonden. Vooral bij mensen bij wie het ziekte-inzicht en ziektebesef ontbreekt en wanneer dat gecombineerd wordt met gevaar voor iemand zelf of voor anderen is het soms moeilijk een alternatief te vinden voor dwang. Door elke dwangtoepassing goed te evalueren willen we leren."

Er volgt een onderlinge discussie tussen de GD's over of het over ziektebesef en -inzicht gaat of eigenlijk over wilsonbekwaamheid als reden waarom dwang toch nog wordt ingezet.

Immers, 'wij gaan niet over hoe de cliënt een en ander verklaart en beleeft, maar wel over keuzes die hij of zij maakt waarbij hij of zij niet wilsbekwaam is, dus niet overziet wat de gevolgen van zijn of haar beslissing zijn'.

Heeft het inzetten van dwang met cultuur te maken?

Er volgt een korte discussie. Eensgezindheid is er over het feit dat separeren inmiddels als een zwakgebod wordt gezien. Bij andere dwangtoepassingen leeft dat minder. Misschien, zo wordt er hardop gedacht, is er nog wel sprake van het tegenovergestelde: Het idee van 'zachte heelmeesters maken stinkende wonden'.

"De vraag is of we ons in de ggz wel genoeg realiseren dat dwang een heel ingrijpende maatregel is om in te zetten. Als we dwang echt willen verminderen dan moeten we al vroeg investeren. Dwang is nu toch te normaal", aldus Monden.

De maatschappij vraagt om het beperken van risico's. Kan dat zonder dwang?

Deze vraag kan alleen beantwoord worden door in gesprek te gaan met elkaar, binnen en buiten de organisatie, concluderen de GD's. Het voeren van het gesprek over dwang is een 1^e stap in de goede richting. De GD's ervaren dat al tijdens dit gesprek.

"In de praktijk nemen we te weinig tijd om hier bij stil te staan. Het is wel fijn te merken dat we als GD's bij GGZ NHN een gedeelde visie hebben op dit onderwerp", besluit Kessel.

De GD's zijn van plan bij GGZ NHN dialoogmiddagen te gaan organiseren over dit onderwerp. Want minder dwang, dat is het streven. Dan komt er weer ruimte voor de mens, in plaats van de administratie.